

APPÈL VAN MAASTRICHT

SAMEN WERKEN AAN EEN MOOIER LIMBURG

De groene ruimte in Limburg is van betekenis voor álle Limburgers. De afgelopen decennia is er door diverse overheden, maatschappelijke organisaties en betrokken burgers veel geïnvesteerd in een aantrekkelijk buitengebied. Organisaties zoals het Waterschap Roer en Overmaas, Waterschap Peel en Maasvallei, Waterleidingmaatschappij Limburg, LLTB, ANWB, RECRON, VVV Zuid-Limburg, Limburgs Particulier Grondbezit, Bond Heemschut Limburg, IKL, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Het Limburgs Landschap, Milieufederatie Limburg, IVN, Natuurhistorisch Genootschap in Limburg en lokale natuur- en milieuorganisaties hebben daar allemaal aan bijgedragen.

Een aantrekkelijk buitengebied met betrokken bewoners is niet alleen van belang voor de leefbaarheid van onze provincie, maar ook van grote economische betekenis. De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is de groenblauwe ruggengraat van een aantrekkelijk buitengebied. Bos- en natuurgebieden zijn de groene longen in ons dichtbevolkte land. Het mooie en gevarieerde Limburgse landschap is van groot belang voor de toeristisch-recreatieve sector en een zwaarwegende economische vestigingsfactor, met name voor bedrijven en werknemers in de hoogwaardige kennis- en diensteneconomie. Dit kan wel eens van doorslaggevend belang zijn met het oog op de demografische ontwikkelingen in Limburg.

De provincie Limburg heeft in de afgelopen jaren op al deze terreinen duidelijke ambities nagestreefd. We hebben op slagvaardige wijze samengewerkt om die ambities waar te maken. Zo werken wij onder andere samen aan de realisatie van doelen uit de Verklaring van Roermond 2009. Er zijn successen geboekt, maar het werk is nog niet af.

De kwaliteit van het landelijk gebied staat nog steeds onder druk. Tegelijkertijd vormen de aangekondigde bezuinigingen van het Rijk op natuur en landschap een grote bedreiging voor de kwaliteit van het buitengebied. Met name door het uit de EHS schrappen van de verbindingzones tussen bestaande natuurgebieden en het drastisch inperken van de EHS blijven deze gebieden geïsoleerd in het landschap liggen. Dit pakt negatief uit voor de recreatieve beleving, maar evenzeer voor het herstel van de leefgebieden van plant en dier (biodiversiteit of soortenrijkdom). Ook worden zo vele investeringen uit het verleden teniet gedaan.

Samen met de provincie Limburg en maatschappelijke organisaties willen de natuur- en milieuorganisaties (IKL, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Het Limburgs Landschap, Milieufederatie Limburg, IVN, Natuurhistorisch Genootschap Limburg) blijven werken aan het behoud en herstel van de kwaliteit van het buitengebied door realisering van een voldoende krachtige EHS omdat:

- De toeristische sector in Limburg een belangrijke economische drager in onze provincie is. Toeristen en recreanten komen heel nadrukkelijk voor een karakteristiek en aantrekkelijk buitengebied.
- Een fraai en beleefbaar buitengebied van wezenlijk belang is voor de versterking van het Limburgse vestigingsklimaat.
- De land- en tuinbouw een belangrijke gebruiker van het buitengebied is: voor Limburg een economische sector van belang. Landschapsonderhoud en -herstel via groenblauwe diensten kan een basis zijn voor verbreding van en duurzaamheid in de landbouw.
- Natuur dichtbij mensen voor minder stress zorgt, tot meer bewegen uitnodigt en daardoor voor een betere gezondheid zorgt. Groen draagt aantoonbaar bij aan een sneller herstel bij ziekte.
- Steden en dorpen met voldoende groene uitloopgebieden in de directe omgeving aantrekkelijker voor bewoners zijn en daarmee van invloed op de economische betekenis van de stad zoals vestigingsklimaat en huizenprijzen.
- Een aantrekkelijk buitengebied met het daarbij behorend cultureel erfgoed de basis vormt voor een recreatieve infrastructuur vlak bij de stad.
- Een aantrekkelijk buitengebied de basis is voor natuurbeleving en natuureducatie bij jong en oud en daarmee een basis voor het maatschappelijk draagvlak met betrekking tot natuur- en milieubeleid en duurzaamheid.
- In Limburg nog maar 15 procent van de oorspronkelijke rijkdom aan plant en dier resteert. Het groenblauwe netwerk biedt leefruimte aan het overgrote deel van de resterende Limburgse plant- en diersoorten.
- Herstel van het watersysteem is zorgdragen voor waterconservering zowel in landbouwgebied als in natuurgebieden. Dat is voor onze veiligheid en voor vele functies in het buitengebied essentieel. Het groenblauwe netwerk van de Ecologische Hoofdstructuur én beekdalzones vervullen een belangrijke bufferfunctie voor klimaatveranderingen.
- Het groenblauwe netwerk een zuiverende werking heeft op lucht en water. Strategische grondwatervoorraden worden zo behouden.

De natuur- en milieuorganisaties zien de noodzaak van bezuinigen en willen daaraan vanzelfsprekend bijdragen, maar die moet wel proportioneel zijn. Daar waar nationaal circa 3 % op het overheidsbudget bezuinigd wordt, wordt op natuur en landschap meer dan 40 % bezuinigd. De schaarste aan financiële middelen vraagt om nieuwe, scherpe en afgewogen keuzes in beleid en uitvoering.

Met dit Appèl willen we onze samenwerking uitbreiden en intensiveren om samen met de provincie Limburg de volgende speerpunten te realiseren en tot een succes te maken:

Ruimte

- Ga zuinig om met de Limburgse ruimte

Toelichting: Limburg is een dicht bevolkte provincie. Door de komst van steeds meer nieuwe “rode” functies zoals bedrijventerreinen, woonwijken en wegen staat de ruimtelijke kwaliteit van onze provincie onder druk. Tegelijkertijd worden in het drukke en verstedelijkte Limburg de kwaliteiten van het buitengebied door steeds meer mensen op waarde geschat. Mede tegen de achtergrond van de demografische ontwikkelingen (bevolkingskrimp) pleit dit voor een zorgvuldig en zuinig gebruik van de open ruimte. Dit is ook belangrijk voor het behoud van de productieruimte in de landbouw (uitgangspunt van de Verklaring van Roermond 2009).

- Stel ruimtelijke kwaliteit en regionale identiteit veilig

Toelichting: Vaak leiden ruimtelijke ingrepen buiten de steden en dorpen tot achteruitgang van de aantrekkelijkheid van het landelijk gebied en verlies van ruimtelijke kwaliteit. Stel daarom bij noodzakelijke gebiedsontwikkelingen de ruimtelijke kwaliteit en regionale identiteit veilig door integraal te ontwerpen aan de toekomstige situatie. Kies bij kleinschaligere ontwikkelingen voor het Limburgs Kwaliteitsmenu, waarbij provincie en gemeenten een integrale afweging maken omtrent ruimtegebruik en maatregelen kunnen opleggen om verlies aan kwaliteit te compenseren. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de afbraak van stallen of kassen, aanleg van natuur of landschap of herstel van cultuurhistorische landschapselementen. Er moet gezocht worden naar slimme oplossingen, waarmee de kwaliteit van het buitengebied verbetert en waarmee tegelijkertijd de land- en tuinbouw versterkt wordt.

Natuur

- Handhaaf een voldoende krachtige Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en neem desnoods meer tijd

Toelichting: Het loslaten van het concept van een voldoende krachtige EHS schaadt de toekomstige kwaliteit van het buitengebied en daarmee brede maatschappelijke belangen zoals gezondheid en economie. Bezuinigen kan door te prioriteren en temporiseren. Handhaaf een voldoende krachtige EHS, waarbij op voorhand een aantal prioritaire gebieden in de periode tot 2018 wordt gerealiseerd. Deze prioritaire gebieden worden bepaald door internationale (Natura 2000, Kaderrichtlijn Water) en bestuurlijke

verplichtingen (zoals Nieuw Limburgs Peil, Integrale Gebiedsuitwerkingen, Landinrichtingsprojecten). Bij onvoldoende rijksmiddelen vóór 2018 wordt de realisatie van de overige noodzakelijke delen van de EHS getemporiseerd. Wij maken gezamenlijk afspraken over de ligging, aard, omvang en de wijze van realisatie van de natuur van 2018 tot 2027 (parallel aan de Kaderrichtlijn Water).

- Ruimtelijke bescherming van de overige noodzakelijke delen van de EHS blijft belangrijk

Toelichting: Voor de overige noodzakelijke delen van de EHS is een kwaliteitsimpuls van het landschap dringend gewenst, waarbij particulieren en/of agrariërs een reële vergoeding krijgen voor de realisatie van landschapselementen en voor beheer en onderhoud van het landschap. Een afdoende ruimtelijke bescherming tegen negatieve ontwikkelingen blijft in deze gebieden van belang, waarbij er voor de grondgebonden landbouw wel voldoende ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden dienen te zijn.

Landbouw

- Geen planologische schaduwwerking voor de landbouw en ontwikkelruimte

Toelichting: Op landbouwgronden binnen de EHS, die wegens ontoereikende budgetten niet vóór 2018 kunnen worden verworven, krijgen agrariërs “passende ontwikkelingsruimte”. In deze gebieden gelden geen aanvullende planologische beperkingen voor de bestaande grondgebonden landbouw. Zodra deze gebieden alsnog op vrijwillige basis zijn verworven, worden ze ingericht voor natuur.

Het is de uitdaging om een rendabele agrarische bedrijfsvoering te laten samengaan met het bereiken van natuurdoelen op plekken waar dat kan. Ook agrariërs zijn in staat om het beheer van natuur en landschap voor hun rekening te nemen. Via de aanpak overeengekomen in de Verklaring van Linschoten worden de mogelijkheden voor agrariërs om aan natuurbeheer te doen, verruimd. In landschapsonderhoud en –herstel via groenblauwe diensten door de landbouw vallen verbreding van de landbouw en versterking van landschappelijke kwaliteit samen.

- Samen werken aan de realisatie van doelen uit de Verklaring van Roermond (VvR)

Toelichting: In 2009 en 2010 hebben de provincie Limburg en de LLTB de VvR ondertekend. Vanuit de VvR wordt expliciet aandacht gevraagd voor het zuinig ruimtegebruik en de integrale afweging van belangen. Gemeenten maken deze afweging bij toepassing van het Limburgs Kwaliteitsmenu en de

provincie bij gebiedsontwikkelingen. Zowel voor de grondgebonden landbouw als de veehouderij gaat het om een evenwichtige ontwikkeling met een productiepotentiëel, waarbij ondernemers transparant en maatschappelijk verantwoord produceren en waarvoor draagvlak in de maatschappij aanwezig is. Wij willen de samenwerking aan de realisatie van doelen uit de VvR continueren en waar mogelijk versterken.

Water

- Kies voor een veerkrachtig Limburgs watersysteem, veiligheid voorop

Toelichting: Bewoners in het Maasdal willen graag droge voeten houden als de Maas buiten haar oevers treedt, nú en straks als we door klimaatverandering nog hogere afvoeren zullen krijgen. Daarom zorgen we ervoor dat de rivier de ruimte, die nodig is om die hogere afvoeren door klimaatverandering te kunnen verwerken, ook krijgt. Door een goede inrichting zullen burgers zich veilig voelen, en wordt het Maasdal ook een huis voor de natuur, een mooi en spannend landschap, de recreatie en de landbouw. Kies ook in de beekdalen voor een veerkrachtig watersysteem door een meer natuurlijke inrichting van de beken. Hierdoor kunnen extreme weersomstandigheden (te nat, te droog) beter worden opgevangen en verbetert de kwaliteit van het landelijk en stedelijk gebied.

- Voldoende en schoon water voor iedereen

Toelichting: We zorgen ervoor dat er voor alle functies in Limburg voldoende water is, met een kwaliteit die bij die functies hoort. Verdroogde natuur wordt hersteld en de watervoorziening voor de landbouw wordt geregeld door uitvoering van het project Nieuw Limburgs Peil. We willen dat het oppervlaktewater overal zo schoon zal worden, dat je er zonder bezwaar in kunt zwemmen.

Landschap

- Herkenbaar landschap is identiteit en visitekaartje voor Limburg

Toelichting: Landschap en cultuurhistorie geven Limburg een eigen identiteit; reden waarom mensen er zo graag wonen, werken en recreëren. En daarom is Limburg ook nog altijd een toeristische top-regio. Voorlichting en educatie zijn daarbij essentieel voor de beleving van dit landschap. Landschap en cultuurhistorie dienen dan ook zo vroeg mogelijk een stevige plek te krijgen in ruimtelijke ontwikkelingsplannen, maar natuurlijk ook stevig verankerd te zijn in bestemmingsplannen. Investeren in landschap levert maatschappelijke baten op. Het inmiddels ingestelde Landschapsfonds Limburg is hiervoor een prima aanzet. We willen stimuleren dat gemeenten en Waterschappen hier zo maximaal mogelijk aan zullen deelnemen. Agrariërs en andere particulieren

kunnen zo een reële vergoeding krijgen voor landschapsonderhoud en – herstel. Bij de uitwerking van het fonds moeten wel waarborgen worden ingebouwd voor een hoogwaardige en professionele uitvoering van inrichting en beheer van ons landschap. Zodat we over enige tijd de conclusie kunnen trekken dat het geld ervoor efficiënt is besteed.

- En we willen geen verrommeling!

Toelichting: De maatschappij investeert in gebieden met hoge landschappelijke waarden. Daarmee worden die waarden gerepareerd, versterkt en onderhouden. Dat is natuurlijk van grote betekenis voor het fijn wonen, werken en recreëren in Limburg. Verrommeling doet zich echter op tal van plaatsen voor en dat doet juist behoorlijk afbreuk aan de beleving van het landschap. We willen daarom verrommeling in ons mooie Limburgse landschap waar mogelijk voorkomen of terugdringen. De provincie kan daarbij een stimulerende rol spelen door hiervoor de kaders te stellen.

Recreatie en toerisme

- Een fraai buitengebied trekt toeristen aan

Toelichting: De toeristische sector in Limburg, een belangrijke economische sector in onze provincie, drijft voor een zeer belangrijk deel op een mooie omgeving en een aantrekkelijk buitengebied. Uit onderzoeken blijkt dat de toeristen Limburg vooral waarderen om haar natuur, landschap en de gezelligheid. Het Limburgse landschap vertegenwoordigt dus een belangrijke bron van economische welvaart en werkgelegenheid. Daarom moeten we de landschappelijke rijkdom van onze hele provincie koesteren en blijven investeren in ons Nationaal Landschap Zuid-Limburg.

- Recreatie en landschap en natuur gaan heel goed samen

Toelichting: Zeker 95% van de Limburgers gebruikt de natuur om te ontspannen en recreëren en waardeert de rust, ruimte en gezonde lucht. Een groene omgeving dichtbij mensen zorgt voor minder stress, meer beweging, een betere gezondheid en sneller herstel van ziekte. Werken aan een fraai buitengebied schept tevens ruimte voor nieuwe wandel- en fietsroutes en speelnatuur. Een goede toegankelijkheid van het buitengebied vanuit de stedelijke omgeving is daarbij van groot belang.

IKL, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Het Limburgs Landschap, Milieufederatie Limburg, IVN, Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

Maastricht, 19 februari 2011